

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

สิทธิของประชาชน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชน ในสังคมประชาธิปไตยที่สำคัญที่สุดได้แก่ สิทธิการรับรู้ (Right to Know) และสิทธิส่วนบุคคล (Right to Privacy) เนื่องจาก เจตนารมณ์อันสำคัญของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย คือการให้ประชาชนได้มีเสรีภาพในการดำเนินชีวิตตามที่ปัจเจกบุคคลต้องการ สิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ทำให้บุคคลสามารถแสดงความคิดเห็นเพื่อมีส่วนร่วมในการปกครอง ซึ่งจะช่วยให้บุคคลได้มีโอกาสกำหนดแนวทางในการดำเนินชีวิตตามที่ชอบ และสิทธิส่วนบุคคลจะเป็นหลักประกันให้บุคคลได้มีโอกาสดำเนินชีวิตตามที่เลือกนั้น (กมลลา สุวรรณธรรมา, 2539 : 1)

การที่สื่อมวลชนโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ ได้รับความไว้วางใจจากประชาชน ให้เป็นตัวแทนในการแสวงหาความจริง (truth) เพื่อตอบสนองสิทธิในการรับรู้ของประชาชน (Right to know) หนังสือพิมพ์จึงจำเป็นต้องมีเสรีภาพในการแสวงหาความจริง เสรีภาพของหนังสือพิมพ์จึงมีความผูกพันอย่างแบ่งแยกมิได้จาก (Indivisible) เสรีภาพของประชาชนในเรื่องการรับรู้

รากฐานของ “เสรีภาพ” มาจากแนวคิดประชาธิปไตยของตะวันตก เพราะเชื่อว่ามนุษย์จะคิดและทำสิ่งที่ดีที่สุดเมื่อมีเสรีภาพ และเป็นพื้นฐานของหลักการประชาธิปไตย หลักพื้นฐานประชาธิปไตยคือประชาชนต้องมีเสรีภาพในการคิด การแสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการปกครองให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ประชาชนจำเป็นต้องรู้ว่ารัฐบาลกำลังทำอะไรอยู่ เพื่อจะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงานเหล่านั้น

หนังสือพิมพ์จึงเข้ามามีบทบาทสำคัญ ในการทำหน้าที่แสวงหาความจริง (truth) เหล่านั้นมานำเสนอต่อประชาชน ในฐานะที่เป็นแหล่งข้อเท็จจริงและคำแนะนำต่าง ๆ และคอยสอดส่องดูแลผลประโยชน์ให้แก่ประชาชน ตามหลักการของแนวคิดประชาธิปไตย (Thomas Jefferson, อ้างถึงในเกษม ศิริสัมพันธ์, 2513 : 38) จึงเป็นที่ยอมรับว่า เสรีภาพของหนังสือพิมพ์เป็นสิ่งต้องมี ต้องรองรับและคุ้มครองให้มีสิทธิตามกฎหมาย

สิทธิส่วนบุคคล ก็เป็นสิทธิที่ต้องได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเช่นเดียวกัน เพราะการมีสถานะส่วนตัวของปัจเจกชนในสังคมประชาธิปไตย ก็หมายความว่าถึง เสรีภาพที่จะคิดหรือทำภายในกรอบของสังคมทั้งที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยตามครรลองอย่างประชาธิปไตย

เมื่อสื่อมวลชนโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์มีเสรีภาพ ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่า ใช้เสรีภาพที่มีอยู่ไปกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลของผู้อื่น (Right to privacy) ทำให้สังคมเริ่มตระหนักว่าเสรีภาพที่สื่อมวลชนโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ใช้อยู่เกินจากขอบเขตหรือไม่

เสรีภาพของสื่อมวลชนกับสิทธิส่วนบุคคลในประเทศไทยเชิงกฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 มาตรา 39 ระบุรับรองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของปวงชนชาวไทยว่า

“บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา การสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพเช่นนี้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เกียรติยศหรือชื่อเสียงของบุคคลอื่น หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน การสั่งปิดโรงพิมพ์ หรือห้ามทำการพิมพ์อันเป็นการบั่นทอนเสรีภาพจากมาตรานี้ โดยไม่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลจะกระทำมิได้...”

และในปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับใหม่ พ.ศ. 2540 อันถือได้ว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน ในมาตรา 38 ระบุว่า

“บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นโดยการพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน

การสั่งปิดโรงพิมพ์ สถานีวิทยุกระจายเสียง หรือสถานีวิทยุโทรทัศน์ เพื่อบั่นทอนเสรีภาพตามมาตรานี้ จะกระทำมิได้

การห้ามทำการพิมพ์ การห้ามเสนอข่าวทางหนังสือพิมพ์ สถานีวิทยุกระจายเสียงหรือสถานีวิทยุโทรทัศน์ หรือโดยทางอื่น จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นตามความในวรรคสอง

การให้เสนอข่าวหรือบทความในหนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ ไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนโฆษณาจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงครามหรือการรบ แต่ทั้งนี้ จะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งได้ตราขึ้นตามความในวรรคสอง

เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นๆ ต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ การให้เงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่นอุดหนุนหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นๆ ของเอกชน รัฐจะกระทำมิได้”

จะเห็นได้ว่า กฎหมายได้ให้โอกาสเรื่องสิทธิและเสรีภาพแก่บุคคลและสื่อมวลชนโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ ขณะเดียวกันก็จำกัดขอบเขตของเสรีภาพไปพร้อม ๆ กัน เพื่อมิให้ไปละเมิดต่อความมั่นคงของรัฐ ต่อสิทธิส่วนบุคคล ต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

ในบริบทที่แท้จริง สังคมไทยเป็นสังคมที่รับเอาวัฒนธรรมประชาธิปไตยซึ่งเป็นวัฒนธรรมตะวันตกมาแต่
 โครงร่าง เพื่อแสดงให้เห็นว่ามีความคิดวิไลซ์เช่นเดียวกับตะวันตก อาจกล่าวได้ว่าประชาชนคนไทยจำนวนมากยังไม่เข้าใจถึง
 แก่นแท้แห่งประชาธิปไตย ไม่เข้าใจกติกาอย่างลึกซึ้ง และพร้อมจะหลบเลี่ยงหรือละเมิดได้ทุกเมื่อ ไม่ว่าจะเป็นการใช้อำนาจ
 ของภาครัฐ หรือการใช้เสรีภาพของสื่อมวลชนก็ตาม อันเนื่องมาจากคนในสังคมยังไม่ได้ผ่านกระบวนการต่อสู้เพื่อให้ได้มา
 ซึ่งประชาธิปไตยพร้อม ๆ กันทั้งสังคม

ดังนั้นโน้มนำที่ที่จะเข้าถึงส่วนลึกแห่งคุณค่าที่แท้จริงจึงยังไม่ถึงพร้อม ด้านสื่อมวลชนจึงมักเห็นปรากฏ -
 การณ์ที่ใช้เสรีภาพในการแสวงหาข่าวสาร เพื่อตอบสนองสิทธิการรับรู้ข่าวสาร (Right to know) ด้วยการนำเสนอข่าวสาร
 ในลักษณะที่มีการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล หรือหมิ่นเหม่เชิงจริยธรรมทางวารสารศาสตร์ในการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลเป็น
 จำนวนไม่น้อย

นอกจากกฎหมายรัฐธรรมนูญดังกล่าวแล้ว ก็ยังมีกฎหมายประกอบอื่น ๆ ที่รองรับและคอยกำกับ
 ควบคุมการใช้เสรีภาพของสื่อมวลชน อาทิ ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติจัด
 ตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำอันเป็นคอ
 มมิวนิสต์ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ และพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 เป็นต้น ทั้งนี้รัฐมักจะอ้างว่าเพื่อมิให้สื่อมวลชน
 โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ละเมิดต่อความมั่นคงของรัฐ ต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน ต่อสิทธิส่วนบุคคล จึงต้องมีกฎหมาย
 ออกมาในลักษณะการควบคุมค่อนข้างมาก

แต่กระนั้นก็ตาม แม้ว่าจะมีการควบคุมหนังสือพิมพ์ ด้วยกฎหมายดังกล่าว แต่ในเรื่องสิทธิส่วนบุคคล
 (Right to privacy) อันเป็นเรื่องสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ประเทศไทยมีเพียงกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับพ.ศ. 2534 มาตรา
 47 โดยเฉพาะวรรค 2 ว่า

“.. การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลาย ซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชน อันเป็นการ
 กระทบถึงสิทธิบุคคล ครอบครัว เกียรติยศ หรือชื่อเสียง และเสนอความเป็นอยู่ส่วนตัว จะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็น
 ประโยชน์ต่อสาธารณชน..”

ปัจจุบันรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ให้ความสำคัญในเรื่องสิทธิส่วนบุคคลเพิ่มมากขึ้น ดังเห็นได้จากหมวด 3 ว่า
 ด้วยสิทธิและเสรีภาพ มีหลายมาตราที่กล่าวถึงสิทธิส่วนบุคคลที่ควรได้รับการปกป้อง ในที่นี้มาตรา 33 ได้ระบุถึงการปกป้อง
 บุคคลจากการถูกละเมิดโดยสื่อมวลชนว่า

“มาตรา 33 สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวย่อมได้รับความ
 คุ้มครอง

การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลาย ซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชน อันเป็นการกระทบ
 ถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว จะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อ
 สาธารณชน ”

เห็นได้ว่ามีเพียงรัฐธรรมนูญซึ่งกำหนดขอบเขตกว้าง ๆ ที่มารองรับสิทธินี้เท่านั้น แต่ยังไม่มียกกฎหมายประกอบอื่น ๆ มารองรับสิทธิส่วนบุคคลดังกล่าวอย่างชัดเจน ดังนั้น หากเกิดกรณีที่หนังสือพิมพ์นำเสนอข่าวในลักษณะหมิ่นเหม่ต่อการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ผู้ได้รับความเสียหายจากการนำเสนอข่าวนั้นจึงต้องอาศัยการฟ้องร้องสู่กระบวนการยุติธรรม โดยใช้หลักของกฎหมายเท่าที่มีอยู่ คือ ประมวลกฎหมายอาญาว่าด้วยการรบกวนหมิ่นประมาท และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด เท่านั้น

อะไรคือสิทธิส่วนบุคคล ?

แซมมวล ดี. วอเรน (Samuel D. Warren) และ หลุยส์ ดี. แบรินโดส์ (Louis D. Brandies) ผู้พิพากษาศาลฎีกา ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้เสนอบทความที่ชื่อว่า The Right to Privacy หรือ สิทธิส่วนบุคคล ปี 1890 ในวารสาร Harvard Law Review ซึ่งบุคคลทั้ง 2 เสนอความคิดเป็นห่วงสื่อมวลชนในการเข้าไปสอดรู้สอดเห็นชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนมากเกินไป บทความดังกล่าวเป็นบทความที่ได้รับการยกย่องจากนักนิติศาสตร์ และเป็นการจุดกำเนิดความคิดของแวดวงนักวารสารศาสตร์ให้ต้องกลับมาทบทวนบทบาท และการทำหน้าที่ของตนเอง อันส่งผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคล

สิทธิส่วนบุคคล หมายถึง สิทธิที่จะอยู่คนเดียว ปราศจากการแทรกแซงโดยบุคคลอื่น หรือถูกแทรกแซงน้อยที่สุด รวมไปถึงสิทธิที่จะปกป้องตนเองจาก

1. การแทรกแซงในชีวิตส่วนตัว ครอบครัว และความเป็นอยู่ในบ้าน
  2. การแทรกแซงเรื่องกายและจิตใจ หรือความประพฤติเรื่องเพศ และอิสรภาพทางความคิด
  3. การเสื่อมเสียชื่อเสียงและเกียรติยศ
  4. ถูกทำให้มัวหมองในสายตาสาธารณชน
  5. การเปิดเผยเรื่องส่วนตัวอย่างไม่เคารพและทำให้อับอาย
  6. การนำชื่อหรือสิ่งที่บ่งบอกว่าเป็นบุคคลนั้นไปใช้ประโยชน์
  7. การสอดแนม การสอดรู้สอดเห็น การจับตามอง และการรบกวน
  8. การแทรกแซงในการโต้ตอบจดหมาย
  9. เปิดเผยข้อมูลความลับทางวิชาชีพที่บุคคลนั้นได้ให้หรือได้รับ
  10. นำการติดต่อสื่อสาร การเขียน การพูดที่เป็นส่วนตัวไปใช้ในทางที่ผิด
- (Michael A. Zimmerman, King, O'Neill, 1976 : 1-2)

กล่าวโดยสรุป ลักษณะการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลจากแนวพิจารณา แบ่งได้เป็น 4 ลักษณะ คือ

1. การแทรกแซง (Intrusion) คือการแทรกแซงกิจกรรมส่วนตัว หรือก้าวล่วงต่อสิทธิส่วนตัวที่จะมีความสันโดษในสถานที่ของบุคคลผู้นั้น โดยไม่ได้รับอนุญาต
2. การเปิดเผยเรื่องราวส่วนตัวต่อสาธารณะ (Public disclosure of Private Fact) คือการเผยแพร่ความจริงในเรื่องส่วนตัวอย่างแท้จริง ที่ไม่เคยเปิดเผยที่ใดมาก่อน เป็นเรื่องน่าอับอายของเอกชนโดยเจาะจงต่อสาธารณะ และเป็นเรื่องที่สาธารณะไม่มีความเกี่ยวข้อง
3. การไขข่าวแพร่หลายในเรื่องราวอันเป็นเท็จ (False Light in the Public Eye) คือการถูกจับตามองโดยสื่อมวลชน เพื่อเผยแพร่ต่อสาธารณะและเพื่อทำให้บุคคลเสื่อมเสียตามสายตาของสาธารณชน และเรื่องที่เป็นเท็จไม่ได้เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ

4. การแสวงหาประโยชน์จากเรื่องส่วนตัวโดยไม่ได้รับความยินยอม (Appropriation) คือการใช้ชื่อหรือภาพของบุคคล เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ทางการค้า หรือการโฆษณา หรือใช้เป็นชื่อสินค้า บริการ หรือเป็นบริษัท นิตยบุคคล โดยไม่ได้รับความยินยอมชัดแจ้ง

อย่างไรก็ตามสิทธิส่วนบุคคลในเชิงกฎหมายไม่ได้เป็นสิทธิที่สมบูรณ์ ไม่มีใครสามารถยินยอมอยู่ในกรอบความเป็นส่วนตัวได้ทุกสถานการณ์ เหตุเพราะว่าในความเป็นจริงมนุษย์เป็นสัตว์สังคม ย่อมต้องมีการติดต่อสื่อสารและอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ปัจเจกชนมีอิสระที่จะคิดที่จะทำโดยธรรมชาติแล้วบุคคลอื่นรวมทั้งสังคมไม่ควรก้าวล่วงเข้าไปจนการ แต่ขณะเดียวกันก็มีสัมพันธ์กับสังคมด้วยในฐานะสมาชิกของสังคม ทำให้บางครั้งจะต้องเสียความเป็นส่วนตัวไป

โดยเฉพาะกรณีที่หนังสือพิมพ์ได้เปิดเผยเรื่องราวชีวิตของบุคคล ซึ่งหนังสือพิมพ์มักอ้างว่าเพื่อตอบสนองสิทธิที่จะรับรู้ข่าวสาร (Right to know) ของสาธารณชน หากเป็นบุคคลสาธารณะ เช่น ผู้บริหารประเทศ นักการเมือง ฯลฯ หนังสือพิมพ์ย่อมต้องเลือกที่จะเสนอ เพราะสังคมจะต้องรู้ข้อเท็จจริงและเรื่องราวอันเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจในสังคมประชาธิปไตย ในกรณีดังกล่าวหนังสือพิมพ์ใช้เหตุผลสนับสนุนการนำเสนอว่าเป็น “ประโยชน์สาธารณะ” (Public interest) และอาศัยหลักการทางวารสารศาสตร์ในเรื่องคุณค่าของความเป็นข่าว (Newsworthiness) มาตัดสินใจในการนำเสนอ

ขณะเดียวกันบุคคลสาธารณะก็ย่อมมีความเป็นส่วนตัว หากเป็นเรื่องส่วนตัวจริง ๆ เป็นเรื่อง “เฉพาะบุคคล” (Individual interest) หนังสือพิมพ์ต้องหลีกเลี่ยง แต่ในความเป็นจริง ปอຍครั้งที่หนังสือพิมพ์ไม่ได้คำนึงถึงว่าจะไรเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ อะไรเป็นเรื่องเฉพาะบุคคล จึงเกิดการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล (Intrusion of privacy) เพื่อตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นเล็กน้อย (Curiosity) มากกว่าเพื่อสิทธิการรับรู้อย่างแท้จริง หากมองในมุมกลับกัน เป็นไปได้ว่าผู้อ่านอาจมีส่วนที่ทำให้เกิดปัญหาการละเมิดขึ้นได้ โดยสังเกตจากการนำเสนอข่าวประเภทสนองความอยากรู้อยากเห็นเล็กน้อย ยังสามารถนำเสนอบนหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์หลาย ๆ ฉบับอยู่เสมอ

อย่างไรก็ดี แม้ว่าหนังสือพิมพ์จะมีพันธกิจกับสังคมประหนึ่งเป็นสถาบันสาธารณะ อันเป็นเงื่อนไขทางสังคมแล้ว ยังต้องมีหน้าที่เพื่อความอยู่รอดของสถาบันของตนอีกด้วย คือการ “ทำหน้าที่แสวงหากำไรทางธุรกิจ” อันเป็นเงื่อนไขทางธุรกิจ ซึ่งนอกจากจะเป็นปัจจัยสำคัญเพื่อความอยู่รอดแล้ว ยังช่วยมิให้หนังสือพิมพ์ต้องตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่ง และสามารถทำหน้าที่ของตนเองได้อย่างอิสระ (วัฒนา วัฒนพงศ์ และคณะ, 2532.) ซึ่งจุดนี้เป็นจุดเกิดปัญหาตามมา ในเรื่องการแสดงบทบาทของหนังสือพิมพ์ที่คำนึงถึงประโยชน์ทางธุรกิจมากกว่าประโยชน์สาธารณะ

ปัญหาขอบเขตดังกล่าวนี้ กำลังเป็นคำถามว่าหลักการของกฎหมายกับหลักการทางวารสารศาสตร์ เป็นไปในทางเดียวกันหรือแตกต่างกัน การที่สื่อมวลชนโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์อ้างว่าบุคคลสาธารณะ ย่อมเป็นบุคคลที่ยอมให้สังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินชีวิตแล้ว สิทธิส่วนบุคคลจะลดลง เมื่อตนยอมรับว่าเป็นบุคคลสาธารณะ บางครั้งต้องยอมสูญเสียความเป็นส่วนตัวบ้าง เพราะเป็นบุคคลที่มีอิทธิพล มีผลกระทบต่อกรดำเนินชีวิตของคนในสังคม ทั้งทางวัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจ

แต่ในเชิงกฎหมายบุคคลสาธารณะก็ยังเป็นบุคคล มีสิทธิส่วนบุคคลเท่ากับบุคคลอื่น สิทธิดังกล่าวจะหมดไปเมื่อตายเท่านั้น อย่างไรก็ตาม กฎหมายยอมให้สังคมได้รับรู้ชีวิตส่วนตัวได้ เฉพาะเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ดังที่กฎหมายรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ ประเด็นนี้เท่ากับเป็นการแสดงให้เห็นว่าสื่อมวลชนกำลังพยายามจะสร้างบรรทัดฐาน (norm) ขึ้นมาใหม่ให้เป็นที่ยอมรับของสังคม เพื่อประโยชน์บางประการของสื่อมวลชนเองหรือไม่

นอกจากนี้ ประชาชนทั่วไปก็สามารถจะถูกละเมิดสิทธิส่วนบุคคล จากการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ได้เช่นกัน เช่น การนำเสนอเรื่องราวภายในครอบครัวของบุคคลอย่างละเอียด หรือกรณีที่น่าขมขื่นอันเป็นส่วนตัวของบุคคลนำเสนอในลักษณะที่ทำให้เกิดความอับอายโดยไม่ได้รับความยินยอม เป็นต้น หากเป็นกรณีนี้ ย่อมไม่สามารถบอกว่าประชาชนหรือบุคคลที่ถูกนำเสนอข่าวเป็นบุคคลสาธารณะหรือไม่ หากเรื่องราวของบุคคลนั้นเป็นเรื่องราวที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ หนังสือพิมพ์ย่อมนำเสนอได้ แต่หากไม่ใช่เรื่องราวที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะอย่างแท้จริง การปกป้องหรือคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของประชาชนจะอย่างไร

การที่บุคคลถูกละเมิดสิทธิส่วนบุคคลจากการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ บุคคลผู้เสียหายสามารถนำเรื่องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เพื่อให้ศาลพิจารณาดัดสันคดีความ ทว่ากระบวนการดังกล่าวจะต้องมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูงในการดำเนินการ และใช้ระยะเวลา จึงมิใช่เรื่องง่ายที่ประชาชนธรรมดาทั่วไปจะฟ้องร้องหนังสือพิมพ์ จึงมักไม่มีวิธีการโต้ตอบ ปลดปล่อยให้เรื่องเงียบหายไป จึงเป็นที่น่าสนใจว่า ปัจจัยอะไรที่ทำให้บุคคลผู้เสียหายตัดสินใจนำเรื่องราวเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม และสังคมจะช่วยกัน “ปกป้อง” สิทธิส่วนบุคคลได้อย่างไรที่จะไม่กระทบต่อสิทธิการรับรู้

เสรีภาพของสื่อมวลชนกับสิทธิส่วนบุคคลในเชิงจริยธรรมทางวารสารศาสตร์

แม้ว่าในเรื่องสิทธิการรับรู้ของประชาชนและสิทธิส่วนบุคคล จะเป็นเรื่องเกี่ยวเนื่องโดยตรงกับกฎหมาย และทั้ง ๆ ที่ปรัชญาของกฎหมายพัฒนามาจากระบบจริยธรรมของสังคม คือจากศีลธรรม จารีต และศาสนา (เจริญ คัมภีร์ภาพ, จากการสนทนา, เดือนกันยายน 2540.) แต่บ่อยครั้งที่การดัดสันคดีความเชิงกฎหมายแตกต่างจากการพิจารณาด้วยจริยธรรมเชิงวารสารศาสตร์ การฟ้องร้องของคู่กรณีแม้ว่าหนังสือพิมพ์จะชนะคดีความ แต่ในทางจริยธรรมแล้ว อาจมีมุมมองที่แตกต่างออกไป ปัญหาทางจริยธรรมหลาย ๆ กรณีถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นประเด็นถกเถียงกันระหว่างการทำหน้าที่ของสื่อกับผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่ผู้ตกเป็นข่าว

จริยธรรม (Ethics) เชิงวารสารศาสตร์จะเป็นแนวทางหรือระบบที่เกี่ยวข้องด้วยศีลธรรม เป็นหลักประพฤติปฏิบัติของคนในสังคมใดสังคมหนึ่ง เป็นสิ่งที่ใครจะประพฤติก็ได้ไม่ประพฤติก็ได้ แตกต่างจากกฎหมายที่ใครไม่ประพฤติตามจะถูกลงโทษ (สุกัญญา สุตบรรทัด, 2540 : 4)

นอกจากนี้ จริยธรรมยังให้ความสำคัญว่า เราควรจะทำอะไรภายใต้หลักศีลธรรมของปัจเจกบุคคลและวิชาชีพ เป็นเรื่องพฤติกรรมที่เป็นอุดมการณ์ (Ideal) ขณะที่กฎหมายให้ความสำคัญเส้นขอบเขตต่ำที่สุดที่เราควรปฏิบัติโดยไม่ล้ำเขต เป็นเรื่องของมาตรฐาน (Minimal standards) (Jay black, Bob Steele, Ralph Barney, 1995 : 14)

Alice Anderson Bishop จาก Freedom Forum, Asian Center (ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์, 21 พฤศจิกายน 2540) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับเสรีภาพและความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์ ในงานสัมมนาระดมความคิดเห็นต่อร่างกรอบความคิดทางจริยธรรม ว่า คำว่าจรรยาบรรณเกี่ยวข้องกับคำสำคัญ 2 คำ คือคำว่าเสรีภาพและความรับผิดชอบ สองคำนี้สำคัญต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนมาก เพราะสังคมที่มีเสรีภาพ ความต้องการของตลาดจะเป็นตัวกำหนดว่า ข้อมูลข่าวสารจะออกมาในรูปใด ถ้าการรายงานข่าวตั้งอยู่บนพื้นฐานของความซื่อสัตย์ ยุติธรรม และข้อมูลที่ถูกต้อง จะทำให้ธุรกิจสื่อมวลชนดำเนินไปด้วยดี

ความถูกต้อง (Accuracy) ยุติธรรม (Fairness or Objectivity) และการตรวจสอบข้อมูลที่ถูกต้อง (Fact Checking) เป็นพื้นฐานในการทำงานที่สำคัญของหนังสือพิมพ์ที่ขายดีหลายเล่มในสหรัฐอเมริกา ไม่ว่าจะเป็นวอชิงตันโพสต์ นิวยอร์คไทม์ ลอสแอนเจลิสไทม์ ยูเอสเอ ทูเดย์ วอลล์สตรีท เจอร์นัล

บุญรักษ์ บุญยะเขตมาลา กล่าวว่า ในระบบสังคมไทยข้อที่นำสังเกตมากคือ สื่อมวลชนทุกประเภทแทบไม่เคยพูดถึง “รหัสทางจริยธรรม” ที่อ้างว่าตนยึดเป็นสรณะเลย มีหน้าซ้ำสื่อมวลชนบางประเภทยังไม่เคยมีการจัดตั้งรหัสทางจริยธรรมอย่างเป็นทางการใด ๆ ทั้งสิ้น ข้อเท็จจริงนี้ไม่เป็นเพียงเครื่องบ่งชี้ระดับความรับผิดชอบต่อสังคมของสื่อมวลชนเท่านั้นแต่ยังเป็นดัชนีชี้วัดระดับจิตสำนึกทางสังคมของพลเมืองด้วย อย่างไรก็ตาม ผู้บริโภคสื่อมวลชนควรจะมีบทบาทในการกำหนดรหัสทางจริยธรรมที่เหมาะสมกับสื่อมวลชนด้วย แต่ขณะเดียวกันต้องมีความระมัดระวังไม่ให้รหัสดังกล่าว เข้มงวดจนกระทั่งสื่อมวลชน ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่อันควรของตนได้ ในกรอบของสิทธิเสรีภาพที่เพียงพอด้วย เพราะการตีความทางจริยธรรมเป็นงานที่ละเอียดอ่อน และเรียกร้องความสามารถค่อนข้างสูง ทว่าเราจะหลีกเลี่ยงไม่ได้ หากเราต้องการสื่อมวลชนที่มีมาตรฐานสูงขึ้นไป (บุญรักษ์ บุญยะเขตมาลา, 2537 : 126)

ปัจจุบันเป็นที่น่ายินดีว่าคณะกรรมการจัดทำกรอบความคิดทางจริยธรรมของหนังสือพิมพ์ในเบื้องต้น นำเสนอหลักการสำคัญของกรอบจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ในระบอบเสรีนิยมประชาธิปไตย (Code of Conduct) เพื่อเป็นแนวทางในการร่างข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมของสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ (จัดตั้งสภาฯ เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2540) มีกรอบสำคัญ 3 ประการ ได้แก่

1. กรอบในด้านที่สนองสิทธิในการรับรู้ข่าวสารของประชาชน (Public's Right to Know)
2. กรอบในด้านที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความไว้วางใจของสาธารณชน (Public Trust)
3. กรอบในด้านที่เกี่ยวข้องกับการเคารพในสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลอื่น และยึดมั่นในหลักการเคารพใน

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ (Respect to Individual Right and Privacy)

หลักการดังกล่าวจึงอาจจะเป็นเกณฑ์มาตรฐานทำให้การพิจารณาการนำเสนอข่าว เป็นไปตามที่หลายคนคาดหวังในบริบทอย่างสังคมไทยกำหนด ไม่ใช่อ้างอิงตามอย่าง หลักการของตะวันตกทุกประการอย่างอดีต ดังนั้น การวิเคราะห์ถึงปัญหาการใช้เสรีภาพของหนังสือพิมพ์ ต่อการหมิ่นเหม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคลในเชิงจริยธรรมทางวารสารศาสตร์ เพื่อเปรียบเทียบกับพิจารณาทัศนคติความเชิงกฎหมายจึงเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจ

กรณีศึกษาที่นำมาวิเคราะห์ : นักการเมือง ศิลปินนักแสดง นักธุรกิจ ประชาชนทั่วไป ปี 2536 - 2540

ปี 2535 เป็นปีที่หนังสือพิมพ์ได้รับคำชมเชยเพราะแสดงความเป็นอิสระในการเสนอข่าวช่วงวิกฤติการณ์เดือนพฤษภาคม ขณะที่วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ยังคงเป็นเครื่องมือของรัฐบาลที่มีทหารเป็นแกนนำ คล้อยหลังมาเพียงปีเดียว 2536 เป็นปีที่หนังสือพิมพ์เผชิญกับแรงกดดันจากสาธารณะ ที่ทวงถามถึงคุณภาพ ความน่าเชื่อถือ และความรับผิดชอบต่อสังคม เมื่อรัฐบาลนายชวน หลีกภัย ได้เข้ามาบริหารประเทศ บรรยากาศแห่งประชาธิปไตยที่เอื้อประโยชน์ต่อการทำงานของสื่อมวลชน จนได้ชื่อว่าเป็นสมัยที่สื่อมวลชนมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นมากที่สุดสมัยหนึ่ง ต่อมาเพียงไม่กี่เดือน รัฐบาลของนายชวน ก็ถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักจากหนังสือพิมพ์ แต่รัฐบาลของนายชวนก็ไม่แสดงท่าทีว่าจะจำกัดเสรีภาพของหนังสือพิมพ์แต่อย่างใด เนื่องจากตระหนักในความชอบธรรมของรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งที่เป็นประชาธิปไตย (รายงานประจำปีสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย 2537 : 31-32)

ผู้นำทางการเมืองหลายคนได้เลือกที่จะใช้มาตรการทางกฎหมาย ฟ้องหมิ่นประมาทหนังสือพิมพ์ที่เห็นว่าจะก่อให้เกิดชื่อเสียงเสียหาย ในปี 2536 มีคดีหมิ่นประมาทที่ผู้นำระดับประเทศฟ้องร้องหนังสือพิมพ์มากเป็นประวัติการณ์ ตลอดสมัยการบริหารงานของรัฐบาลนายชวน หนังสือพิมพ์วิพากษ์วิจารณ์หนักหน่วงยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกรณีสปก. 4-01 รวมไปถึงการนำเสนอเรื่องราวส่วนตัวและครอบครัวของผู้นำทางการเมือง จนกระทั่งก่อนการยุบสภา รัฐบาลกับหนังสือพิมพ์ได้ใช้วิธีการโต้ตอบระหว่างกันอย่างรุนแรง หนังสือพิมพ์นำเสนอข่าวโดยพาดหัวด้วยภาษาที่สร้างความรู้สึกรุนแรง รัฐบาลถึงกับให้สันติบาลสอดส่องการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์โดยเฉพาะการพาดหัว โดยดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติการพิมพ์ และมีการนำเรื่องสภาการหนังสือพิมพ์ขึ้นมาพิจารณากันใหม่เพื่อเป็นการควบคุมการทำงานหนังสือพิมพ์

ช่วงเวลาต่อเนื่องในปี 2537 จนถึง 2540 เป็นช่วงที่สื่อมวลชนโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ ถูกสังคมตั้งคำถามมากขึ้น เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมและการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ไม่ว่าจะเป็นจากการนำเสนอข่าวของผู้นำประเทศหรือผู้มีชื่อเสียง หรือแม้แต่ประชาชนทั่วไปก็ตาม โดยเฉพาะกรณีละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ทำให้เกิดปรากฏการณ์เปลี่ยนแปลงในแวดวงวิชาชีพวารสารศาสตร์หลายประการ เช่น การตรวจสอบกันเองในการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ การเคลื่อนไหวขององค์กรด้านสิทธิมนุษยชน การร่วมมือจัดตั้งสภาการหนังสือพิมพ์ขององค์กรหนังสือพิมพ์โดยที่ทุกองค์กรและบุคคลที่อยู่ในวงการร่วมกันสนับสนุน เพื่อเป็นการตรวจสอบและควบคุมการทำงานกันเอง เป็นต้น เหล่านี้เป็นแนวทางที่ทำให้เห็นว่าสื่อมวลชน โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์กำลังเผชิญปัญหา เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมและการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล

ดังนั้นการศึกษาเรื่องปัญหาการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของหนังสือพิมพ์ จึงเน้นไปที่การนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ที่หมิ่นเหม่ต่อการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ในแต่ละกลุ่มบุคคล (นักการเมือง ศิลปินนักแสดง นักธุรกิจ ประชาชนทั่วไป) นักการเมือง ถูกระบุสถานภาพเป็นคนของสังคม (Public Personage) มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับประชาชนทั้งในแง่การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม และเป็นบุคคลที่สังคมให้ความสนใจมีชื่อเสียงแพร่หลาย

ศิลปินนักแสดงถูกระบุเป็นบุคคลที่ได้กระทำการอันยิ่งใหญ่และมีชื่อเสียง (Newsworthy) หรือเป็นบุคคลที่เป็นที่สนใจของบุคคลทั่วไป (Public or General Interest) มีผลกระทบต่อสังคมเชิงวัฒนธรรมและค่านิยมในการเป็นตัวอย่างแก่เยาวชน

เนื่องจาก“สถานภาพของบุคคล”ทั้ง 2 กลุ่มนี้ มักถูกนำมาเป็นข้ออ้างของหนังสือพิมพ์หลายครั้งในการอธิบายการปฏิบัติงาน ต่อสาธารณชนที่สงสัยในการนำเสนอข่าว ว่าเป็น “บุคคลสาธารณะ” เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงแพร่หลาย แต่ขณะเดียวกัน ทั้ง 2 กลุ่มนี้ ก็อาศัยหนังสือพิมพ์และสื่ออื่น เป็นเครื่องมือเพื่อผลประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งของตนเองเช่นเดียวกัน

ส่วนนักธุรกิจ มีความกำกวมระหว่างบุคคลที่มีสถานภาพเป็นบุคคลสาธารณะกับบุคคลธรรมดา การดำเนินการทางธุรกิจ หรือการประสบความสำเร็จของนักธุรกิจ อาจมีส่วนหรือไม่มีส่วนกับผลประโยชน์ของประชาชนก็ได้ซึ่งทำให้หนังสือพิมพ์สามารถใช้อ้างอิงเมื่อนำเสนอเรื่องราวหรือข้อมูลของนักธุรกิจนั้น

และประชาชนทั่วไป ไม่มีสถานะความเป็นบุคคลสาธารณะ เว้นแต่ข้อมูลส่วนตัวจะเกี่ยวเนื่องกับความสงบเรียบร้อยในการสืบหาอาชญากรรม (Criminal matters) และความมั่นคงแห่งรัฐ (National Security) ดังเช่นข้อมูลของผู้กระทำความผิด หรือการกระทำอันก่อให้เกิดผลกระทบต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน (เช่นอารี มาลีศรีประเสริฐ, 2539 : 46) ทั้งนี้ บุคคลทุกคนในแต่ละกลุ่มดังกล่าว ย่อมได้รับความเคารพสิทธิที่เกิดมาเป็นพื้นฐานตามกฎหมาย ทุกคนมีชื่อเสียงเกียรติยศของตนเอง การมีชื่อเสียงมากน้อย ไม่ใช่บุคคลผู้นั้นเป็นคนบอก แต่สังคมเป็นผู้บอกว่ามีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักแพร่หลายกับไม่แพร่หลายเพียงไร

ปัญหานำวิจัย

1. ปัญหาเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลต่อกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ได้แก่ นักการเมือง ศิลปินนักแสดง นักธุรกิจ และประชาชนทั่วไปที่ปรากฏบนหนังสือพิมพ์ มีประเด็นใดบ้าง
2. หนังสือพิมพ์นำเสนอข่าวในลักษณะที่เป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล โดยพิจารณาจากกลุ่มบุคคลทั้ง 4 กลุ่ม เหมือนหรือแตกต่างกัน ในประเด็นใดบ้าง
3. กระบวนการตอบโต้ต่อหนังสือพิมพ์และวิธีการเยียวยาความเสียหายของกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ดังกล่าว เป็นอย่างไรในเชิงกฎหมาย
4. การพิจารณาตัดสินคดีความของศาลอาศัยเกณฑ์เชิงจริยธรรมทางวารสารศาสตร์หรือไม่ หรือพิจารณาจากหลักกฎหมายเพียงอย่างเดียว และแตกต่างจากการพิจารณาของหนังสือพิมพ์เชิงจริยธรรมทางวารสารศาสตร์หรือไม่
5. ปัจจัยอะไรบ้างที่หนังสือพิมพ์ใช้ในการพิจารณาลงข่าว ในประเด็นปัญหาละเมิดสิทธิส่วนบุคคล และมีกรอบการตัดสินใจหรือนโยบายอย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อตรวจสอบลักษณะปัญหาการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของหนังสือพิมพ์
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบ ความเหมือนและความแตกต่าง ระหว่างกลุ่มบุคคลที่ถูกละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ความเหมือนและความแตกต่างของประเด็นที่บุคคลถูกละเมิดสิทธิส่วนบุคคลที่ปรากฏบนหนังสือพิมพ์ และความเหมือนและความแตกต่างของกระบวนการที่บุคคลถูกละเมิดสิทธิส่วนบุคคลแก้ไขปัญหาหรือหาหนทางเยียวยาความเสียหายนั้น โดยอาศัยกรณีศึกษาในประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้หนังสือพิมพ์นำเสนอข่าวที่มีลักษณะละเมิดสิทธิส่วนบุคคล
4. เพื่อหาแนวทางร่วมระหว่างการใช้เสรีภาพของหนังสือพิมพ์ สิทธิของบุคคล และกระบวนการยุติธรรม

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้จะศึกษากรณีที่หนังสือพิมพ์นำเสนอข่าวที่ละเมิดหรือหมิ่นเหม่ต่อการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลตั้งแต่ปี 2536 - 2540 ที่ปรากฏบนหน้าหนังสือพิมพ์และมีการฟ้องร้องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งกำลังอยู่ในระหว่างการดำเนินคดี หรือกรณีที่ศาลพิจารณาคดีความเสร็จสิ้นแล้ว หรือได้ประนีประนอมยอมความไปแล้ว ในกลุ่มบุคคลทั้ง 4 กลุ่มได้แก่ นักการเมือง ศิลปินนักแสดง นักธุรกิจ และประชาชนทั่วไป โดยเลือกกรณีศึกษาเพียง 15 กรณีเท่านั้น

ข้อจำกัดในงานวิจัย

1. งานวิจัยนี้อาศัยกรณีศึกษา (Case Study) 15 กรณี ดังนั้นผลการสรุปงานวิจัยจึงเป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น ไม่สามารถสรุป (Generalize) ได้ทั้งหมด
2. การติดตามบุคคลที่ตกเป็นข่าวการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ไม่สามารถกระทำได้ทุกคน จึงจำเป็นต้องอาศัยการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) ในกรณีใดกรณีหนึ่งเพื่อเป็นตัวแทนของแต่ละกลุ่มบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อสอบถามแรงจูงใจสำคัญที่นำเรื่องเข้าสู่กระบวนการฟ้องร้อง และเรื่องความเห็นการปกป้องสิทธิส่วนบุคคล
3. หากบุคคลที่ตกเป็นข่าวปฏิเสธการให้สัมภาษณ์ จำเป็นต้องเลือกผู้ตกเป็นข่าวคนอื่นที่ไม่ได้เป็นกรณีศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง แต่เป็นบุคคลที่เคยฟ้องร้องหนังสือพิมพ์ตั้งแต่ปี 2536 - 2540 เนื่องจากมีประสบการณ์คล้ายกันในฐานะผู้ตกเป็นข่าว เพื่อสอบถามในเรื่องการปกป้องสิทธิส่วนบุคคลของกรณีศึกษา
4. กรณีศึกษาดังกล่าวเป็นเรื่องการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล เพื่อมิให้เป็นการละเมิดซ้ำซ้อน จึงไม่ระบุชื่อนามสกุลของผู้ตกเป็นข่าวในกรณีศึกษาที่เลือกเป็นตัวอย่าง
5. การวิเคราะห์เนื้อหากรณีศึกษา ในส่วนของศาลหรือนักกฎหมายวินิจฉัย หากเป็นกรณีที่คู่กรณีประนีประนอมยอมความกันก่อน หรือยังอยู่ในระหว่างดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม จะไม่ปรากฏคำวินิจฉัยของศาลหรือนักกฎหมาย
6. การวิเคราะห์เนื้อหากรณีศึกษาที่คดีสิ้นสุด หรือประนีประนอมก่อนการพิจารณาของศาล ในส่วนการวินิจฉัยของศาลหรือนักกฎหมาย เรื่องเกณฑ์จริยธรรมวารสารศาสตร์ จำเป็นต้องสอบถามผู้พิพากษาของคดีนั้น แต่ส่วนใหญ่ผู้พิพากษาจะไม่ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติม จึงต้องอาศัยนักกฎหมายอย่างน้อย 2 ท่านวิเคราะห์ประกอบ เพื่อให้เกิดความถูกต้องในงานวิจัย

ข้อสันนิษฐาน

1. ลักษณะการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของหนังสือพิมพ์ในแต่ละกรณีศึกษามีความแตกต่างกัน
2. ปฏิกริยาโต้ตอบของผู้ตกเป็นข่าวแต่ละกลุ่ม ผู้ซึ่งได้รับความเสียหายจากหนังสือพิมพ์ละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของตน แตกต่างกัน ทั้งในด้านการเริ่มต้น การเยียวยาความเสียหาย และการดำเนินการไปสู่การสิ้นสุดของปัญหา
3. เนื่องจากหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ ยังไม่มีการกำหนดจริยธรรม เกี่ยวกับสิทธิส่วนบุคคลเป็นของตนเองอย่างชัดเจน นักหนังสือพิมพ์น่าจะพิจารณาการนำเสนอข่าวที่หมิ่นเหม่ต่อการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล โดยอาศัยกรอบกฎหมายประกอบกับจริยธรรมทางวารสารศาสตร์ตามความเข้าใจของตนเองเป็นปัจจัยสำคัญ

นิยามศัพท์

สิทธิส่วนบุคคล หมายถึง สิทธิในการดำรงชีวิตตามอัธยาศัยของตนภายใต้กรอบกฎหมาย(ซินอาร์ มาลี ศรีประเสริฐ, 2539.) และปกป้องตนเองจาก (Warren and Brandies, 1890.)

1. การแทรกแซง (Intrusion) คือการแทรกแซงกิจกรรมส่วนตัว หรือก้าวล่วงต่อสิทธิส่วนตัวที่จะมีความสันโดษในสถานที่ของบุคคลผู้นั้น โดยไม่ได้รับอนุญาต
2. การเปิดเผยเรื่องราวส่วนตัวต่อสาธารณะ (Public disclosure of Private Fact) คือการเผยแพร่ความจริงในเรื่องส่วนตัวอย่างแท้จริง ที่ไม่เคยเปิดเผยที่ใดมาก่อน เป็นเรื่องน่าอับอายของเอกชนโดยเจาะจงต่อสาธารณะ และเป็นเรื่องที่สาธารณะไม่มีความเกี่ยวข้อง
3. การไขข่าวแพร่หลายในเรื่องราวอันเป็นเท็จ (False Light in the Public Eye) คือการถูกจับตามองโดยสื่อมวลชน เพื่อเผยแพร่ต่อสาธารณะและเพื่อทำให้บุคคลเสื่อมเสียตามสายตาของสาธารณชน และเรื่องที่เป็นเท็จไม่ได้เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ
4. การแสวงหาประโยชน์จากเรื่องส่วนตัวโดยไม่ได้รับความยินยอม (Appropriation) คือการใช้ชื่อหรือภาพของบุคคล เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ทางการค้า หรือการโฆษณา หรือใช้เป็นชื่อสินค้า บริการ หรือเป็นบริษัท นิติบุคคล โดยไม่ได้รับความยินยอมชัดแจ้ง

ในเชิงกฎหมายและเชิงจริยธรรมทางวารสารศาสตร์ใช้หลักการเดียวกันนี้ แต่ต่างกันที่เชิงกฎหมายต้องอาศัยกฎหมายเท่าที่มีอยู่ในการพิจารณาของศาลเพื่อเอาผิด คือใช้ประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ส่วนเชิงจริยธรรมวารสารศาสตร์ใช้หลักการนี้เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ต่อสาธารณชน

การละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของหนังสือพิมพ์ ในที่นี้จะมี 2 ลักษณะ คือ

1. เชิงกฎหมาย หมายถึง การนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ ทำให้ผู้ตกเป็นข่าวได้รับความเสียหายต่อชื่อเสียง เกียรติยศ แล้วผู้ตกเป็นข่าวได้ดำเนินการฟ้องร้องต่อศาล ตามประมวลกฎหมายอาญาว่าด้วยความผิดฐานหมิ่นประมาทและประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยการรับผิดเพื่อละเมิดและศาลตัดสินมีคำพิพากษา ถึงที่สุดว่าเป็นการหมิ่นประมาทหรือละเมิดสิทธิส่วนบุคคลจริง

2. เชิงจริยธรรม หมายถึง การนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ที่มีแนวโน้มว่าจะละเมิดสิทธิส่วนบุคคลตามกฎหมาย และมีลักษณะหมิ่นเหม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคลในเชิงจริยธรรมทางวารสารศาสตร์ ตาม (ร่าง) ข้อบังคับว่าด้วยจริย

ธรรมของสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ ทำให้ผู้ตกเป็นข่าวได้รับความเสียหายต่อชื่อเสียงเกียรติยศ จึงได้ดำเนินการฟ้องร้องต่อศาลในข้อหาหมิ่นประมาท หรือละเมิดสิทธิส่วนบุคคล เรื่องอยู่ในระหว่างการดำเนินคดี หรือเรื่องได้ถูกรอมชอมยอมความก่อนการพิจารณาของศาล และหนังสือพิมพ์ได้ชี้แจงถึงเหตุผลในการนำเสนอข่าวของตนในหน้าหนังสือพิมพ์

เกณฑ์การพิจารณาดัดสันคดีความของศาล หมายถึง หลักกฎหมายในการพิจารณาดัดสันคดีที่เป็นปัญหาหมิ่นเหม่ต่อการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลจากการนำเสนอข่าวสารของหนังสือพิมพ์ โดยอาศัยกฎหมายเท่าที่มีอยู่ได้แก่

1. รัฐธรรมนูญ
2. ประมวลกฎหมายอาญาว่าด้วยการรับผิดฐานหมิ่นประมาท
3. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด

เกณฑ์การพิจารณาเชิงจริยธรรมทางวารสารศาสตร์ หมายถึง หลักในการพิจารณาเรื่องที่เป็นปัญหาหมิ่นเหม่ต่อการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลจากการเสนอข่าวสารของหนังสือพิมพ์ มีกรอบสำคัญ 3 ประการ (คณะกรรมการจัดทำกรอบความคิดทางจริยธรรมของหนังสือพิมพ์, กรอบความคิดในการจัดทำข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมของสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ, 2540.) ได้แก่

1. กรอบในด้านที่สนองสิทธิในการรับรู้ข่าวสารของประชาชน (Public's Right to Know)
2. กรอบในด้านที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความไว้วางใจของสาธารณชน (Public Trust)
3. กรอบในด้านที่เกี่ยวข้องกับการเคารพในสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลอื่น และยึดมั่นในหลักการเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Respect to Individual Right and Privacy)

กระบวนการตอบโต้ หมายถึง การเริ่มตอบโต้ของผู้ตกเป็นข่าวหลังจากหนังสือพิมพ์นำเสนอข่าว รวมทั้งการโต้แย้งทางหน้าหนังสือพิมพ์ การนำเสนอเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเพื่อเยียวยาความเสียหาย ผลที่ต่อเนื่อง และการสิ้นสุดของปัญหา

วิธีการเยียวยาความเสียหาย หมายถึง เกณฑ์การพิจารณาฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายของผู้ตกเป็นข่าวเมื่อถูกหนังสือพิมพ์นำเสนอข่าวลักษณะละเมิดสิทธิส่วนบุคคล เพื่อให้สมควรแก่ความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยกำหนดเกณฑ์ออกเป็น 2 ด้าน คือ เกณฑ์ทางอาญา และทางแพ่ง

นักการเมือง หมายถึง สมาชิกรัฐสภา หรืออดีตสมาชิกรัฐสภา ที่ถูกละเมิดสิทธิส่วนบุคคลจากการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ จนทำให้เกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงเกียรติยศ ในขณะที่ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ระหว่างปี พ.ศ. 2536 - 2540

ศิลปินนักแสดง หมายถึง ผู้ประกอบวิชาชีพนักร้อง นักแสดง หรือวิชาชีพที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน โดยมีรายได้จากการแสดงหรือให้ความบันเทิงแก่สาธารณชนจนเป็นที่รู้จัก และถูกหนังสือพิมพ์นำเสนอข่าวจนทำให้เกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงเกียรติยศดังกล่าว ระหว่างปีพ.ศ. 2536 - 2540

นักธุรกิจ หมายถึง ผู้ประกอบวิชาชีพในระดับเจ้าของ ผู้ประกอบการ หรือผู้บริหารระดับสูงของ บริษัทเอกชน ที่มีทุนจดทะเบียนไม่น้อยกว่า 100 ล้านบาท และถูกหนังสือพิมพ์นำเสนอข่าวจนทำให้เกิดความเสียหายต่อชื่อเสียง เกียรติยศ ดังกล่าว ระหว่างปี พ.ศ. 2536 - 2540

ประชาชนทั่วไป หมายถึง บุคคลทั่วไปที่ไม่ได้มีอาชีพเป็นนักการเมือง ศิลปินนักแสดง หรือนักธุรกิจและได้รับความเสียหายต่อชื่อเสียง เกียรติยศ จากการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ ระหว่างปี พ.ศ. 2536 - 2540

ประโยชน์ที่จะได้รับจากงานวิจัย

1. เพื่อเป็นแนวทางร่วมระหว่าง การใช้เสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์ สิทธิส่วนบุคคล และกระบวนการยุติธรรม
2. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับบุคคลทั่วไปโดยเฉพาะผู้ตกเป็นข่าวได้ศึกษาถึงกระบวนการได้ตอบ
3. เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยสำคัญ ที่หนังสือพิมพ์ใช้ในการพิจารณานำเสนอข่าว อันมีลักษณะละเมิด หรือหมิ่นเหม่ต่อการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล